

Y. K. Leine

Mikko Hiltunen
haastattelun

1940

konek.

Mikko Hiltusen haastattelut.

Touko- ja kesäkuulla 1940

1. Suomalaisten työtoiminta Venäjällä,
2. Suomalaisten keskenäisiä riitoja.
3. Suomalaiset yritykset.
4. Suuntakysymyksiä.

J. K. Kainne

1919 erotettiin Mikko Hiltunen Saxmanin toimesta työstään suomalaisella "Salama"-tehtaalla Buissa. Silloin joutui Hiltunen Buin Työpörssiin (työnvälitystoimistoon) ja sai matkapassit Pietariin. ~~XIX~~ Sieltä hän tuli Pietarin turvekomitean alaiseen laitokseen Lahden asemalla Konnunlahden kykään turvetta nostamaan. Siellä työskenteli paikallista inkeriläistä väestöä ja suomalaisia pakolaisia n. 35-40 henkeä. M.m. David Pulkkinen ja Juho Kirves olivat siellä töissä. Siellä oli myös suomalainen kollektiivi, jonka jäsenet kohtelivat Hiltusta hyvin, he kun olivat oppositionisteja. Hän yhtyi ystävällisen kohtelun takia kollektiiviin ja oli sen jäsenenä 5 ½ kk. Kommunismurhien jälkeen hajosi mainittu kollektiivi. Työskentely turvesuolla jatkui 1919-1920.

Siihen aikaan vallitsi Pietarissa ankara polttoainepula. Polttoainoiden hankinnan pääelin oli Pietarin polttoainekomitea. Turvekomitea huolehti Pohjoisen alueen turveainehankinnasta, ja sen alaisina työskenteli 13 tehdasta. Turvetta nostettiin soista Shuvalovosta, Pargalovosta, Borissovo-Gryvasta, Rahjan asemalta ja Lahdesta. Lahdessa oli toiminnalla suomalainen johto, eräs viipurilainen V. Pöyhönen johtajana, muualla oli johto venäläinen. Suomalaisia työläisiä oli kuitenkin venäläistenkin johtamissa laitoksissa joukossa. Niissä töissä oli n. 50 Buin "Salama"-tehtaalla työskennellyttä suomalaista työläistä. Loput Buihin 1919 jääneistä siirtyivät myöhemmin Karjalaan.

Buissa vastusti oppositio Saxmania puolueettomien yhdistelystä.

Kommunismurhain jälkeen jäivät suomalaiset turvesuolta pois ja kollektiivi hajaantui. Vaadittiin jyrkkiä lausuntoja kokouksissa, ja kun opposition jäsenet eivät sellaisia halunneet esittää ~~XXIX~~ (murhien johdosta), niin he mieluummin erosivat kollektiivista, niin Hiltunenkin, joka jätti kirjansa. Kirves siirtyi Karjalaan, ja muut hajaantuivat eri tahoille.

Morskaja 50, lisäkin kirkon ja Moikan kanavan välissä Pietarissa oli Karjalan Majala, jossa Hiltunen sitten toimi taloudenhoitajana. Se oli perustettu vain poliittisia suomalaisia pakolaisia varten, joita tuli Suomesta, Saksasta, Amerikasta. Myös Karjalasta tuli matkustavaa väkeä, joka otettiin vastaan kuten muutkin ja toimitettiin työpaikoille. Se oli siis yleinen majoituspaikka.

Kun Ruotsista ja Amerikasta esim tuli sinne väkeä, oli heidät tavallisesti jo ennen Pietariin tuloa puhdistettu rahasta, kalleuksista ja kaikesta arvokkaasta omaisuudesta.

Kerran tuli Amerikasta Kiinan ja Japanin kautta 17 henkeä. Kun he olivat tulleet n. 400 km. Vladivostokista länteen, otettiin kaikki rahat pois, mutta mitään kuittia ei annettu. Komissari tiedusteli kaikilta, oliko heillä rahavaroja. Kaikki olivat sellaisen ihanteellisen käsityksen vallassa, ettei Neuvosto-Venäjällä tarvittu rahaa lainkaan, vaan kaikkea saatiin ilmaiseksi työn vastineeksi, ja niin luovutettiin kaikki rahat pois. Agitaattorien kauniit sanat kantoivat hedelmän. Joukossa oli sellainenkin, jolla oli mukanaan 10,000 dollaria ja useilla oli tuhansia. Vain eräs Andersson, jolla oli 200 dollaria, häpesi tuomansa summan vähyyttä ja vastasi "Njet" eikä luovuttanut rahojaan. Toiset häntä siitä moittivat, ollen sitä mieltä, että Andersson tulee Neuvostolaan petos mielessä. Andersson selitti, että hän tultuaan Pietariin lyö rahansa pöytään ensimmäisessä neuvostoputiikissa, mutta ei luovuttanut niitä tyhjennyksessä. Irkutskissa ja Jakutskissa saivat toiset jo myydä vaatteitaan. Samoin kävi Norjasta tulleitten, joilta otettiin pois rahat, kellot ja passitkin. (Passeja käytettiin toisiin tarkoituksiin).

Sittemmin oli Hiltunen kattotöiden urakoitsijana Pietarissa. Valmistettiin huopakattoja, jollaisia oli melkein kaikissa tehtaissa, ne kun kestävät kemiallisia kaasuja. Se oli hyvä erikoisala, josta saatuja tuloja muut eivät pystyneet arvostelemaan, ja H. nautti sikäläisiin oloihin verraten sangen hyviä tuloja. Hiltunen laati itse sitä ammattia varten pyynnöstä hintatariffin, joka hyväksyttiin. Hintain ratkaisun suorittivat tehtaan hallitus sekä hinnoittelu- ja riitakomitea (Raszjennostno-konfliktnaja komissija = PPK). RKK oli tehtaan korkein elin, sama kuin Inspektsija Truda. Se sovitti kaikki riidat, ja siitä voitiin vedota Kansainoikeuteen.

Inspektsija Truda oli valtion elin ja RKK tehtaan sisäinen valittu elin, joka oli edellisen valvonnan alainen. RKK:ssa oli työläisten (tehdaskomitean) ja hallinnon edustajia.

"Salamassa" kuului tehdaskomiteaan 5 henkeä: maalari Nestor Sinisalo (puh. joht.), ja Hiltunen sihteeri. Se oli Työläisten edustaja. Hallinnossa olivat Herman Saxman, Väinö Mäkinen, Aatto Siren (3 henkeä). "Salamassakin" oli RKK, johon kuuluivat työväen puolelta Härkönen, Sinisalo, ja Hiltunen, ja hallinnon puolelta Saxman ja Mäkinen.

Kattojen urakointia harjoitti Hiltunen n. 6 vuoden ajan 1920-26/ Pietarin ja Suomen välisen radan varrella. 1924 hän oli myös Kontupohjan (50 km. Petroskoista pohjoiseen) voimalaitoksella töissä (vesivoima). Siellä oli 3 km. pitkä kanava. Vesi pudotettiin Äänisjärveen eräästä pikkujärvestä Kivatsun aseman läheltä. Toinen suurempi järvi, josta vesi tuli, oli taaempana. Laitosta mainittiin venäjänkielillä nimellä "Kondostroi". Samantapaisia voimalaitoksia oli ~~myös~~ Svirskstroi Syvärin varrella. Siihen sijoitettiin yliloikkarit Suomesta tultuaan viime vuosina pakkotöihin silmälläpidon alaisiksi.

Dnjeprstroi (Dnjeprin varrella), joka oli suurin kaikista, Volhoistroi Olhovanjoen varrella Zvankan aseman lähellä (vanhin). Zvankasta eroaa Muurmanin rata pohjoiseen päin. Kontupohjassa työskenteli venäläisiä, Vienen karjalaisia ja suomalaisia punikkipakolaisia. Hallinnossa oli 27 insinööriä. Pääinsinööri kulki Moskovassa samassa ohjeita ja toi sieltä rahoja. Hiltunen oli Kontupohjassa tulkkina ja konttoripäällikkönä rakennuskonttorissa, työnjohtajana, tehdaskomiteassa, huvitoimikunnassa j.n.e. 3 kuukauden ajan.

Siellä syntyi riitajuttuja, kun sairaskassat eivät maksaneet sairasajalta työläisille lainmukaisia palkkoja. Palkka sairasajalta oli maksettava urakkamiehelle urakkapalkan mukaan, mutta maksettiin vain ammattitariffin mukaan. Asiasta valitettiin ensin työasiain inspektorille, sitten Alempaan Kansainnoikeuteen Petroskoihin, jotka molemmat hyväksyivät sairaskassan menettelytavan, mutta Karjalan Alueoikeus korjasi tuomion, kun Hiltunen ajoi työläisten asioita. Moskovassa oli ylioikeus. Kontupohjan voimalaitos oli venäläisten hallinnossa.

Sitten siirtyi Hiltunen perheasioissa Pietariin, jossa hän perusti työartellin (rakennusartellin). Hän edusti artellia työläisten nimissä. Se oli työosuuskunta, jonka nimi oli Finskii Promyshljenno-Stroiteljni Artelj -~~FINKKÄ~~ Finpromstroiko (?). Se otti suorittakseen yhteiskunnallisilta, talo-²osuuskunnilta, osuustoiminnallisilta liikkeiltä ja myös yksityisiltä saatuja töitä. Voitto jaettiin työläisten kesken, mutta valtio otti päältä verot ja vararahastot oli pidettävä. Artellilla oli itsenäinen työsuoritus, finanssien hoito ja kirjanpito. Vuosikokouksessa saatiin jakaa ylijäämä, joka

tavallisesti luovutettiin Suomen lakkolaisten (Huom! Metallityö-
läisten lakko),maanpuolustuksen (Venäjän) y.m. tarkoitus-
perien hyväksi.

(Salainen:) Eino Rahja joutui myös Venäjällä mustiin kirjoihin ja
karkoitettiin Astrakaniin. Hän oli ollut Suomalaisen Sotilasjär-
jestön johtaja. Suomalaisen Keskuskomitean jäsen, Jalmari Kotiran-
ta, oli myös saanut 3 vuoden tuomion vastavallankumouspykälien no-
jalla. Hiltunen oli hänen kanssaan yhdessä Spalernajassa. Kotiran-
nalla oli myös Suomessa odottamassa 12 vuoden tuomio.

Hiltusta kiihoittivat sekä suomalaiset että venäläiset Spaler-
najassa karkoitustuomion saatuaan toimimaan niin, että työläisiltä
saataisiin silmät auki ymmärtämään, kuinka Venäjällä asiat ovat men-
neet nurin.

Tultuaan Suomeen oli Hiltunen alussa boikotin alainen. ^{Värtsilässä} ~~XXXXXX~~
hän ei voinut saada työtä ja kun hän sieltä tuli Helsinkiin, oäi
tännekin tullut huhuja, jotka vaikeuttivat hänen asemaansa.

Venäjän kreikkalais-katolisen kirkon päämies antoi julistuksen,
että Venäjällä ei toimeenpanna uskontojen vainoja. Kuitenkin otet-
tiin hautaristit sotatarpeiksi, pääsiäis- ja jouluruokien käyttö
kiellettiin, uskonnollisten juhlien aikana oli mentävä työhön (muu-
toin leipäkortit, ammattijärjestöjen jäsenkortit y.m. pois), jumalan-
kuvat poltettiin. Uskonnollinen kollektiivi, Tsurikoffin kommuuni
(vegetaristeja ja ehdottoman raittiuden kannattajia) hajotettiin ja
seuran johtajat vangittiin. Hiltunen tapasi Spalernajassa heitä,
m.m. 4 professoria, 3 pappia, Dnjeprstroin brasilialaisen päätulkin
y.m. Luennoivat keskuudessaan hiljaa. Nukuttiin pöydillä ja pen-
keillä. Siellä oli myös Pietarin gubkommuunin lentäjäupseeri ja
Pietarin prostituutiota vastaan taistelevan komitean puheenjohtaja.
Italialainen professori Bennesevitsh, joka oli lähetetty Italiasta
Venäjälle sen alamaaisena, vangittiin, koska hänen selitettiin olevan
fascistismielisen. ~~XXXXXX~~ Oppinut pappi, kemisti. Kuulusteli-
jat vaativat, että parta ja tukka on ajettava. ^{Olisi saanut} Sai neuvostotoimen,
mutta kun ei ajanut, sai 3 v. karkoitustuomion Solovetskiin.
(Spalernaja Pietarissa). Kun Spalernajasta mentiin ulos, oli kuljet-
tava kuuden oven läpi, ja joka ovella oli pistinmiehiä. Erikseen
yksityiskopit.

1929

Elo- ja syyskuun vaihteessa telotettiin punaupseerit Antti Pelkonen, Jussi Tikka ja Pihlman. He olivat olleet neuvostovallan puolesta kymmenissä kahakoissa. Kommunistijohtoakin teloitettiin.

Syyskuun lopulla 1929 tuli Hiltunen Suomeen.

Elvira Villman-Eloranta oli ollut Helsingissä käymässä. Hän oli päässyt takaisin, mutta ei halunnut, ei uskonut olevansa Venäjällä vaarassa. Sitä ennen 30/8 1920 olivat tapahtuneet kommunistimurhat. Elvira Villman-Eloranta telotettiin, samoja hänen miehensä, Voitto Eloranta. Syyksi ilmoitettiin, että he olivat erään englantilaisen 7-henkisen vakoiluryhmän mukana sotkeutuneet englantilaiseen vakoilujärjestöön. Voitto oli opposition kannalla, siinä syy.

~~XXXXXXXX~~ Punaupseerit Sormunen, Höglund ja Palho kertoivat Hiltuselle, että kun GPU:n päätös Voitto Elorannan jutussa tuli tietoon, ei hänelle annettu kuolemantuomituille lain suomaa 48 tunnin armonanomus aikaa, vaan tuomio toimeenpantiin 45 min. kuluttua. ~~XXXX~~ Mainitut punaupseerit olivat samaan aikaan olleet Butyrkassa Moskovassa. Kaikkiaan heitä oli 7 henkeä, Voitto Eloranta kahdeksas.

Eloranta oli ollut viimeisessä kokouksessa, kun lähdettiin kommunistipäälliköitä tappamaan. (Minä kävin juuri niinä aikoina Pietarissa Elorantojen asunnossa. Kiihtynyt mieliala ja salaisia juttuja. Y.L.). Eloranta oli kokouksessa ollut tappotuomiota vastaan ja sanonut että se merkitsee hänelle päänmenoa. Meni kuitenkin toteuttamaan päätöstä, vaikka ei tahtonut sitä. Salaliittolaiset päättivät "omin käsin" selvittää asiat, kun Sinowjewille lähetetyt valitukset eivät auttaneet.

Venäläinen kommunistinen puoluekin oli jakaantunut kolmeen osaan: Buharinin johdolla oikeisto, Trotskin johdolla vasemmisto ja Stalinin johdolla vallassaoleva keskusta. Niillä oli syvälisiäkin suunta- ja toimintatapaeroavaisuuksia. Stalin selitti, ~~XXX~~ että sosialismi ja vallankumous voidaan toteuttaa yksin Venäjälläkin otamatta huomioon muita maita, Trotski oli kansainvälisellä kannalla. Maatalousasioissa oli keskivarakkaan talonpoikaissäestön asema riitakysymyksenä. Suomalaisien keskuudessa oli riitakysymyksenä johdon byrokratismi, sisärenkaan toiminta ja puoluehallinto. Trotski ~~XXXXXX~~ Kei hyväksynyt keskivarakasta talonpoikaa toveriksi. Buharin taas hyväksyi varakkaankin, koska se oli tuki valtiolle. Riidasta

johtui miljoonien talonpoikain jälkäkuolema. Muita riitakysymyksiä: uskontojen vaino, pakkokollektivisoinnit, kohtuuttomat verotukset (desjatina alasta puuta viljaa. Desjatina vähän yli ha).

tai 1919 kev.

1918 syksyllä Hiltunen käänsi ammattiliittojen säännöt, tehdas-komitean säännöt ka työlakeja. RKK:ssa tuli riitoja käsiteltäviksi. Hiltunen oli lain kannattaja (samoin Mäkinen, Buissa) ja Saxman vastaan. Hiltunen toi dekreettiotteen ja sanoi, että dekreetin mukaan on eletävä tässä maassa. Hän asettui Saxmanin byrokratiaa vastaan. Keskuskomitean edustaja Lumivuokko tuli silloin Buihin ja maalasi Hiltusen mustaksi. Hiltunen ja Jaakko Savaloja pidätettiin. Suomalaiset kollektiivit antoivat mukaan sellaiset paperit, että ~~XXXXXX~~ kollektiivi on tullut sellaiseen käsitykseen ja toivomukseen, että Hiltunen ja Savaloja olivat toimitettavat sellaiseen paikkaan, jossa he eivät voisi toimia Neuvostovaltaa vastaan. Hiltunen oli kuitenkin samaan aikaan Buissa Puuteollisuus-työntekijäin Liiton hallinnon jäsen ja kasööri, ja se asettui puolustamaan häntä, samoin paikallinen työnvälityskollegio (kommunistinen) ja läänin ammattiliitto, myös Työpörssin johtaja Kowsharoff. Hiltunen laskettiin sen johdosta 13 kuukauden kuluttua vapaaksi. Kowsharoff tuli ~~XXXXXX~~ vankeuspaikalle selittämään, että hän menee vaikka Ljeniniin asti, jotta lain poikkeukset ja byrokratia tulisi selvitetyksi. Sitten Kowsharoff järjesti Hiltuselle statistiikan laatijan paikan Buihin. (Sitä tarjottiin ensin minulle. Y.L.).

Lumivuokko selitti, että suomalaisilla on erikoisoikeudet, eivät-kä he ole lakien alaisia, vaan ovat saaneet omat ohjeet Moskovasta. Myöhemmin tapasi Hiltunen "Karjalan Majalassa" Lumivuokon, joka silloin oli hyvin siivo mies ja Karjalaan menossa. (Lumivuokko ja Kirves olivat pakolaiskokouksessa Moskovassa 3/9 1918 kommunismia vastaan. Y.L.)

Spalernajassa oli pari venäläistä ylioppilasta, jotka olivat ankaria trotskilaisia. He sanoivat Hiltuselle ja Jalmari Kotirannalle, jotka myös olivat siellä vangittuina, että he (ylioppilaat) pääsisivät vapaiksi, jos julkisuudessa (sanomalehdessä) tunnustaisivat olleensa väärässä. Parin päivän kuluttua he saivat 3 vuoden tuomion ja karkoituksen Uraliin, kun eivät olleet kirjoittaneet sellaista tunnustusta. Suomalaisia siellä kunnioitettiin. Hiltunen oli heille sanonut, että ehkä taktikoiminen olisi parasta, sillä vapaana ollen

voisi ainakin toimia. -----

Tjumenissa, Aasian rajalla, oli suomalainen maatalouskommuuna. Rääpyvällä oli Amerikansuomalaisten perustama maatalouskommuuna, jossa oli 250 jäsentä. Se oli jo Amerikassa muodostettu ja pääomat siellä siihen sijoitettu. Sillä oli traktoreja, loistoautoja y.m. mukana. Sikala. 250 desjatiinaa maata. Paljon rehua mukana. Sitten syntyi sisäinen hajaannus. Rahat "paloivat", jäsenet tulivat Pietariin artelliin.

Knäsössä oli kalastusartelli, osuuskunta, joka harjoitti suurkalastusta. Se oli samoin amerikansuomalaisten suunnittelema. He olivat tuoneet kalastuslaivastonkin Amerikasta, koneet, kalastusvälineet. Kaikki hävisi. Käytiin 4 vuoden oikeusjuttu Autonomisen Karjalan Kansantalouselneuvoston vastaan, joka ryösti hävinneet. Kaikki julistettiin kansantalouselneuvoston omaisuudeksi. Suomalaisten täytyi yksi toisensa jälkeen erota artellista, jonka sääntöjen mukaan kukaan poistuva ei saanut ottaa mukaan omaisuuttaan. Tuhansia dollaria hävisi useilta osakkailta. Syynä hävitykseen oli rikastumisen pelko.

Hiltunen vangittiin rakennusartellissa Pietarissa työskennellessään. ----

Petroskoissa tarjottiin Hiltuselle viikon aikana 9 tointa. Siellä oli suomalaisilla klubi, puuseppätehdas, Supisen sahalaitos (Äänisjärven saarella ~~KXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ niin lähellä Petroskoita kuin Mustikkamaa Helsingiä). Solomonin sahalalla, joka ei ollut suomalaisten käsissä, oli suomalaisia paljon työssä. Herman Saxman perusti myös Petroskoihin pienen metalliverstaan, jossa valmistettiin puukkoja y.m. pikkuesineitä. Suojun sahalalla, 17 km:n päässä Petroskoista, oli myös suomalaisia. (Raunio ja tri Laczy aikoivat asettaa Hiltusen 7-vuotiseen venäl. tyttökouluun suomenkielen opettajaksi).

Pietarissa oli suomalainen "Valistustalo" ja "Vapaus"-lehden toimitus Gorohovajan (?) varrella. Jalmari ^{Kotivirta} ~~KXXXXXXXXXX~~ oli ensin suomalaisen rakennusartellin johtajana, sitten Hiltunen. Kotivirta oli hallinnon puheenjohtajana ja Hiltunen tarkastuskomitean puh. joht. Sitten K. pois ja H. sijaan.

Pietarissa suomalaisilla oli "Voima"-tehdas (metallitehdas) ja pesulaitos sekä Vasiljevski-Ostrovilla lastenkoti.

"Karjalan Majala" siirtyi Moikan varrelta Pushkarskajan varrelle, jossa se toimi "Vastaanottolaitoksen" nimellä. Siitä riitelivät vähemmistökansallisuuksien suomalainen osasto ja karjalainen osasto. Suomen osaston johtaja Suomalaiset (Jussi Hurskainen) tahtoivat määrätä, ja Gylling sanoi, että se oli Karjalan varoilla muodostettu Karjalaan lähetettävää väkeä ja sieltä poistuvia varten. Petrogubkommunistista saatiin elintarpeet. Hiltunen oli elintarveasiain valtuutettuna "Karjalan Majalalla" taloudenhoitajana. Muonitti myös Keskuskomitean Pietarin osaston, Eino Rahjan johdossa olevaa suomalaista sotilasjärjestöä ja Suomalaisen seksisijan (Smoljnassa) korkein suomalainen puolueorgaani Pietarissa). Koetti Jussi Alavirralla ja Lehtiseltä saada nimet tetoon, ei saanut, keksittiin, salaisia agenteja. Puolueen aluekomitea jakaantui eri kansallisuuksien seksisijoihin, alaosastoihin. Komu oli yhteen aikaan suomalaisen seksisijan johdossa, samoin Peltonen.

Eräs inkeriläinen juoppo nuohoojakäikki aikoi ottaa Hiltusen artellin hoitoonsa äkkiylläköllä, enemmistöllä (joukkue oli yhdistetty artelliin), mutta Peltonen ilmoitti, että artelli pakkolikvidoidaan. Nuohoojat erosivat. Artellin keräämät rahat eivät siten joutuneet juoppoklikin haltuun. He olivat syrjästä myöhemmin tulleet erityisenä osastona osuuskuntaan. Osuuskunnassa oli melkein kaikkia rakennusalan ammattilaisia. Jäseniä oli n. 300-30, muurareja, rappareita, nuohoojia, kattotyöntekijöitä, maalareja ja betonityöläisiä. Suomalaiset siten tekivät m.m. Pietarissa stadionin, (Jalmari Kotiranta oli silloin artellin johtajana), Vähemmistökansallisuuksien Yliopiston (Italjanskaja I7) olivat monen vuoden aikana artellilla.

Venäläisillä oli artelleissa yleensä paljon virkailijoita, suomalaiset taas työnsaannista kilpaillessaan vähensivät toimihenkilökunnan mahdollisimman vähiin. Hiltusen aikana oli vain yksi nainen kirjanpitäjänä, registraattorina, kasööriä ja konttoristina. Hiltunen itse oli johtajana, liikeagenttina, työnjohtajana (hommasi raaka-aineet, teki kauppasopimukset ja laati palkkalistat yhdessä kirjanpitäjän kanssa). Palkkaa sai Hiltunen 165 mk kk. artelliin tullessaan. Myöhemmin hän itse omasta alotteestaan oli halukas laskemaan palkkansa 100 ruplaan ja kirjanpitäjä 70:stä 60:een ruplaan. Syynä oli innostus, stahonovilaisuus, kilpailu tuotantokustannusten halpuudesta. Säästäväisyyspolitiikkaa. Kaiken sieppasivat

sittemmin venäläiset, osuuspääoman, säästöt, inventariot, työpalkat. Laitos oli velaton ja rahaa oli kahdella tilillä pankissa, juokse-
valla ja talletustilillä (Gosudarstvennyi Bank, Njevskin varrella). Pankissa oli vain juutalaisia, samoin koko valtion finanssiosastolla.

Helsinkiläinen Kaarlo Koskinen oli mukana kattotöissä. Viikon päivät hän ja Hiltunen etsivät tilejään Gosudarstvennyi Bankista. Asettuivat joukkoineen lopulta vahtiin kolmelle ovelle. Silloin panivat merkille, että kaikki virkailijat siellä olivat juutalaisia.

Hiltunen avusti myös suomalaisia rajan yli. Kerran paloivat Venäläiset lait säättävät 3 kk:n maksuttoman työn rajan yliloikkauksesta. Hiltunen avustajana tehtiin organisaattoriksi. Muut saivat Astrakaaniin vapaan karkoituksen, mutta Hiltunen karkoitettiin maan rajojen sisäältä. Pääsi Suomeen. Oli pitänyt Suomen kansalaisuuden. Sitä tutkittiin kovasti, samoin kuin, miksi oli eronnut kommunistisesta puolueesta, sekä onko ja miksi kulkenut Suomen konsulaatissa Pietarissa, kenen puoleen kääntynyt siellä ja mitä puhunut. Ei saanut enää yksityisasioitaan järjestää. Kaikki "paloi". Syysk. 8 pv. 1929 kahlautettiin Rajajoen yli Suomeen.

Helsinki oli kotäkylä. Meni Vätrilään. Rajajoen asema kau-
nis, puhdas, Terijoella asfalttikadut. Täällä kaikki puolueet vapaas-
ti riitelevät keskenään.

Venäjällä äitiys-, ~~IX~~ imetys-, kuolemantapaus-, sairaus- ja työttö-
myysvakuutus. Vanhuudenvakuutus (55 v. nainen, 60 v. mies). Työnantajan on maksettava palkan lisäksi 16 % sosiaaliseen huoltoon. Raskausavustusta 2 kk ennen ja 4 kk jälkeen synnytyksen. Synnytyksen tapahduttua erikoinen synnytyspalkkio, 9 kk, imetysajalta palkkio. Sairausavustus 2:n edellisen kalenterikauden ajalta laskemalla saatu täysi palkkio (myös urakkatyöläiselle). Ammattiliiton jäsen erikoisissa tapauksissa 3 kk:n matka täydellä ylöspidolla (Gunnar Lakso ja Juho Seppälä Helsingistä m.m.. Perhe sai täyden palkan) Kri-
mille.

*Hiltunen sai palkan Pietarissa korkeintaan 160 rubla
kuukaudessa (2 lasta). Elintar. alhainen.
Ei perhe sai 80 ryl., 8 kuukautta.*

*Kuusi n. s. Stakunovilainen pääsi asialle, ad-
mi. palkkojen alennuskilpailu. Työnsuhteen korotus
si. kutsu alhaisiksi. Kilpailu työkunnittain, suunta-*

tehtäin ja yksityisten kesken. Ammatte-
liitot toimivat aivan eri tarkoituksessa kuin Länsi-
maissa. Teluslaitokset antavat huoneita toisil-
leen, järjestöt jäsenille, yhdistykset yksityisille.
Hiltunenkin alensi joulukouss 165 spt:stä 100:aa
Rsk.:n. Poliittista vapautta ei ole.

Suomalaisten innostus väine alkoi laimene-
ä väriä. "Vapaus"-lehti lakkautettiin, artikkelit
jatkoluomastettiin vähemmistökansainmukaisen
yhtiön lakkautettiin, osuon Pietari valitus-
talo, "Punainen Kangas" Petrooskissa lakkau-
tettiin ja muutettiin "K'pachad' Kapesud'ksi".

Hiltunen oli Värttilössä tehtaan kattojen
kateja (asfalttikuona). Valtokunnonnuse-
n aikana oli H. tulokina, myös venäl. opera-
tiivrella osastolla.

Kertoo Moskovassa tavanneensa Venki-
lassa vankina Simirnov - nimisen pro-
fessorin (2). Omatmerkit rojivat W. Simi-
noviin.